

ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΚΥΚΛΟΣ : ΟΙΚΟΛΟΓΙΑ

ΚΑΝΕ ΚΑΘΕ ΜΕΡΑ ΜΕΡΑ ΤΗΣ ΓΗΣ

*Η Φύση είναι ένα βιβλίο που είναι μονίμως ανοιχτό
και ο άνεμος γυρίζει τις σελίδες του*

*Christian Bobin,
Γάλλος συγγραφέας*

Επιμέλεια Υλικού: Σκευή Χατζήπαπα

Ο Εφιάλτης Της Περσεφόνης

*Εκεί που φύτρωνε φλισκούνι κι άγρια μέντα
κι έβγαζε η γη το πρώτο της κυκλάμινο
τώρα χωριάτες παζαρεύουν τα τσιμέντα
και τα πουλιά πέφτουν νεκρά στην υψικάμινο.*

*Εκεί που σμίγανε τα χέρια τους οι μύστες
ευλαβικά πριν μπουν στο θυσιαστήριο
τώρα πετάνε αποτσίγαρο οι τουρίστες
και το καινούργιο παν' να δουν διϋλιστήριο.*

*Εκεί που η θάλασσα γινόταν ευλογία
κι ήταν ευχή του κάμπου τα βελάσματα
τώρα καμιόνια κουβαλάν στα ναυπηγεία
άδεια κορμιά, σιδερικά, παιδιά κι ελάσματα.*

*Κοιμήσου Περσεφόνη
στην αγκαλιά της γης
στου κόσμου το μπαλκόνι
ποτέ μην ξαναβγείς*

Νίκος Γκάτσος

Οικολογία – Φυσικό Περιβάλλον

Σχετικές έννοιες:

- Οικοσύστημα
- Οικολογική ισορροπία
- Η φύση ως πηγή πλούτου και γνώσης
- Η φύση ως πηγή γαλήνης και ομορφιάς
- Καταναλωτισμός
- Τεχνολογία
- Η ανάπτυξη ως αυτοσκοπός
- Διατάραξη ισορροπίας
- Αλόγιστη παρέμβαση

- Κλιματικές αλλαγές, μόλυνση, ρύπανση, φαινόμενο θερμοκηπίου
- Ληλασία του φυσικού πλούτου
- Υποβάθμιση ποιότητας ζωής
- Τρόπος ζωής μη φιλικός στο περιβάλλον
- Ανανεώσιμες μορφές ενέργειας
- Οικολογικό αδιέξοδο
- Νέο μοντέλο ανάπτυξης
- Αειφόρος ή βιώσιμη ανάπτυξη

Προβληματισμοί επί του θέματος:

1. Ποια είναι η προσφορά της φύσης στον άνθρωπο;
2. Ποιοι παράγοντες ευθύνονται για την καταστροφή του περιβάλλοντος στην εποχή μας;
3. Να παρουσιάσετε τις επιπτώσεις της περιβαλλοντικής υποβάθμισης στη ζωή του ανθρώπου και των κοινωνιών.
4. Να παρουσιάσετε τον ρόλο που διαδραματίζει η τεχνολογία στην καταστροφή αλλά και την προστασία του περιβάλλοντος.
5. Με ποιους τρόπους και μέσα από ποιους θεσμούς ο άνθρωπος μπορεί να διαμορφώσει οικολογική συνείδηση;
6. Να διατυπώσετε προτάσεις που είναι δυνατό να συμβάλουν στην προστασία του περιβάλλοντος.
7. Να παρουσιάσετε τα οφέλη που προκύπτουν από τη βιομηχανική ανάπτυξη μιας περιοχής, καθώς και τους κινδύνους που εγκυμονεί για την ποιότητα ζωής των κατοίκων της.
8. Ποιες προϋποθέσεις θεωρείτε απαραίτητες, ώστε η ανάπτυξη της οικονομίας και της βιομηχανίας να μην αποβαίνει σε βάρος της ποιότητας της ζωής του ανθρώπου;

ΟΡΙΣΜΟΙ:

Οικολογία: Η επιστήμη που ασχολείται με την προστασία και την ισορροπία της φύσης καθώς και την εναρμόνιση της φύσης και του ανθρώπου.

Περιβάλλον: Το σύνολο των γεωγραφικών, φυσικών και κοινωνικών συνθηκών μέσα στις οποίες γεννιέται, ζει και αναπτύσσεται ένα άτομο.

ΜΟΡΦΕΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

-Φυσικό περιβάλλον (έδαφος, θάλασσα, ατμόσφαιρα, κλίμα, γεωγραφική θέση).

-Κοινωνικό περιβάλλον (οικογένεια, κοινωνία, πολιτεία, εκκλησία, σχολείο).

-Πολιτιστικό περιβάλλον(παραδόσεις, ήθη-έθιμα, καλλιτεχνική ζωή και δημιουργία).

Με τον όρο «φύση» εννοούμε τον **οργανικό** και **ανόργανο** κόσμο που περιβάλλει τον άνθρωπο, τη βιόσφαιρα που έχει ανάγκη ο άνθρωπος για να επιζήσει.

Στη φύση τίποτα δεν είναι τυχαίο, τα πάντα βρίσκονται σε σχέση άμεσης ή έμμεσης αναγκαιότητας. Η φύση λειτουργεί καθοριστικά και αποφασιστικά για κάθε τομέα της ανθρώπινης ζωής. Ο άνθρωπος είναι αναπόσπαστα δεμένος μαζί της, απ' αυτήν αντλεί τις πρώτες ύλες για την τροφή, την ενδυμασία, την κατοικία και την υγεία του. Πέρα απ' αυτό η φύση στήριξε τη ζωή του ανθρώπου, με αποτέλεσμα να αποτελέσει και αφετηρία στοχασμού.

Λέγοντας καταστροφή του φυσικού περιβάλλοντος εννοούμε την **εξάντληση** των φυσικών πόρων, καθώς και τη ρύπανση της φύσης από τον άνθρωπο. Υπεύθυνος γι' αυτή την καταστροφή είναι αποκλειστικά ο άνθρωπος, ο οποίος με τη στάση του και τις ενέργειές του προκάλεσε τη διατάραξη της οικολογικής ισορροπίας.

ΘΕΤΙΚΕΣ ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΦΥΣΗΣ ΣΤΟΝ ΑΝΘΡΩΠΟ:

Βιολογικές: επιδρά στη σωματική διάπλαση του ανθρώπου, του παρέχει τα φυσικά αγαθά, όπως είναι ο ατμοσφαιρικός αέρας, το νερό, η ακτινοβολία του ήλιου, που επηρεάζουν τις οργανικές του λειτουργίες.

Η φύση είναι πηγή σωματικής και ψυχικής υγείας, γιατί ο άνθρωπος κοντά στη φύση:

- αναζωογονεί τον οργανισμό του.
- διατηρεί και ανανεώνει τη σωματική του ευρωστία.
- ξεκουράζει το μυαλό του και χαλαρώνει τα νεύρα του.
- απομακρύνεται από τον γρήγορο και εντατικό ρυθμό της ζωής στην πόλη.
- νιώθει ευδιάθετος και χαρούμενος ξέγνοιαστος και αυθόρμητος.
- εξασφαλίζει σωματική υγεία και ψυχική ηρεμία.
- επιθυμεί έντονα και νιώθει την ανάγκη να επιστρέψει στις πρώτες του ρίζες (δηλαδή στη φύση).

Πρακτικές: Τροφοδοτεί το άτομο με υλικά αγαθά, καλύπτει τις βασικές ανάγκες του σε πρώτες ύλες, τροφή, ενδυμασία, κατοικία. Παρέχει δυνατότητες για ανάπτυξη της οικονομίας, αποτελεί την υποδομή και κάθε οικονομική δραστηριότητα (αγροτική, βιομηχανική). Είναι η βάση της ατομικής και της εθνικής οικονομίας.

Κοινωνικές: Ο εντοπισμός της νομοτέλειας που διέπει τη φύση οδηγεί και σε ανάλογα συμπεράσματα για τη συγκρότηση ορθά δομημένων κοινωνιών. Με την κοινωνική οργάνωση ο άνθρωπος καθιερώνει την ευταξία και την ισορροπία που κυριαρχούν στη φύση. Η ανάγκη για ομαλή συμβίωση με τον συνάνθρωπο ξεκινά από τη θεώρηση την αρμονίας που επικρατεί στο περιβάλλον.

Πνευματικές: Κεντρίζει την περιέργεια του ανθρώπου και τον πόθο του να λύσει τα μυστήρια της, αποκαλύπτει τους φυσικούς νόμους της, ανανεώνει τις πνευματικές του δυνάμεις και οδηγείται στην εύρεση της επιστημονικής αλήθειας. Τα φυσικά φαινόμενα ερεθίζουν το πνεύμα του ανθρώπου για έρευνα, αποτελούν πηγή γνώσεων, χώρο μελέτης, πηγή έμπνευσης και προβληματισμού. Έτσι ο άνθρωπος γίνεται δημιουργός των φυσικών επιστημών, ερευνητής και επιστήμονας, δραστήριος και εφευρετικός.

Ηθικές: Η ενατένιση των φαινομένων της φύσης, η ομορφιά της, η αρμονία, η τάξη οδηγούν στην πίστη προς τον θεό. Το άτομο συνειδητοποιώντας την ασημαντότητά του μέσα στο μεγαλείο της φύσης διαμορφώνει υψηλή ηθική συμπεριφορά. Καλλιεργεί την ανθρωπιά και καταγίνεται με την αυτοκριτική με σκοπό να ανακαλύψει τον εαυτό του.

Η φύση διδάσκει στον άνθρωπο:

- την αγάπη για το ωραίο και το αληθινό.
- τον θαυμασμό, την περιέργεια και τη φιλομάθεια.
- την τάξη και την αρμονία, την ποικιλία και τη συμμετρία.
- την εργατικότητα και τη δραστηριότητα.
- τη δικαιοσύνη και την εντιμότητα.
- την πρόνοια και την αποταμίευση.
- τον στοχασμό και τον ορθολογισμό.
- την εγκράτεια και την αυτοκυριαρχία.
- το πάθος της ελευθερίας και τη χαρά της δημιουργίας.

Ψυχικές: συμβάλλει στη ψυχική ισορροπία του ατόμου. Η επαφή μαζί της τον απαλλάσσει από το άγχος, γαληνεύει την ψυχή του, τον ηρεμεί. Η φύση δεν προσποιείται και παρουσιάζεται στον καθένα όπως πραγματικά είναι, αποτελώντας λαμπρό παράδειγμα για μίμηση.

Η φύση συμβάλλει στη διαμόρφωση του χαρακτήρα του ανθρώπου:

- επικοινωνεί πιο εύκολα με τους συνανθρώπους του.
- δεν έχει το άγχος και τις νευρώσεις, που προκαλεί ο σύγχρονος τεχνικός πολιτισμός.
- εξασφαλίζει πνευματική διαύγεια, ψυχική γαλήνη και ηρεμία.
- απαλλάσσεται απ' τη ρουτίνα της καθημερινής ζωής.
- γίνεται εύρωστος και ήρεμος, αυθόρμητος και ειλικρινής, πρόσχαρος και ευδιάθετος, φυσιολάτρης και ευσυγκίνητος, συναισθηματικός και φιλόνητος, καταδεκτικός και φιλόξενος, λιτοδίαιτος και απλοϊκός, εργατικός και έντιμος, δραστήριος και ενθουσιώδης, επινοητικός και εύστροφος, λογικός και προσεκτικός.

Καλλιτεχνικές: καλλιεργεί την αίσθηση του ωραίου. Απ' αυτήν ξεκινούν όλες οι τέχνες οι οποίες όμως δεν την ξεπερνούν σύμφωνα με το Μάρκο Αυρήλιο. Εκλεπτύνει την ψυχή του ανθρώπου. Με τη φυσική ομορφιά, την τάξη της, την

αρμονία της, τη νομοτέλειά της δίνει το έναυσμα για καλλιτεχνική δημιουργία. Οδηγεί τον άνθρωπο στη δημιουργία, αφού τον εμπνέει με τη δημιουργικότητά της. Συντελεί στην απόκτηση ποιότητας ζωής και της συνακόλουθης ευτυχίας.

Η φύση είναι πηγή έμπνευσης και καλλιτεχνικής δημιουργίας, γιατί τα φυσικά φαινόμενα:

- προκαλούν θαυμασμό και δέος στη ψυχή του καλλιτέχνη.
- αφυπνίζουν στον άνθρωπο το αίσθημα του ωραίου.
- αναπτύσσουν τα καλαισθητικά συναισθήματα του ανθρώπου.
- εμπνέουν στον άνθρωπο την ευρυθμία και τη συμμετρία, την αρμονία και την αναλογία, την ενότητα και την ποικιλία.
- τροφοδοτούν τη δημιουργική φαντασία και κεντρίζουν την καλλιτεχνική δημιουργία του ανθρώπου.
- πλουτίζουν τη σφαίρα των ανθρώπινων γνώσεων.
- διευρύνουν τον ορίζοντα των φιλοσοφικών θεωριών.
- γίνονται πηγή της τέχνης και της ηθικής.

A. ΑΙΤΙΕΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗΣ ΤΟΥ ΦΥΣΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Πολλοί θεωρούν το περιβάλλον σαν κάτι δεδομένο. Η πίεση όμως που ασκείται στους πεπερασμένους πόρους της Γης αυξάνεται με πρωτοφανείς ρυθμούς και το περιβάλλον αντιμετωπίζει πλέον μερικές σοβαρές παγκόσμιες προκλήσεις, όπως η συνεχής αύξηση του παγκόσμιου πληθυσμού, η διεύρυνση της μεσαίας τάξης που χαρακτηρίζεται από υψηλά ποσοστά κατανάλωσης, η ταχεία οικονομική ανάπτυξη των αναδυόμενων οικονομιών, η αυξανόμενη ζήτηση ενέργειας και ο εντεινόμενος παγκόσμιος ανταγωνισμός για τους διαθέσιμους πόρους.

Προβλήματα στο φυσικό περιβάλλον που οφείλονται στην ανθρώπινη δράση

- Η **βιομηχανική** ανάπτυξη και η **τεχνολογική** πρόοδος αποτελούν τις βασικότερες αιτίες της καταστροφής. Η κατάσταση επιδεινώθηκε σε επικίνδυνο βαθμό μετά το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Η άρνηση λήψης ουσιαστικών προστατευτικών μέτρων (φίλτρα στις βιομηχανικές μονάδες) στηρίζεται στην αισχροκέρδεια, επειδή τα προστατευτικά φίλτρα κοστίζουν ιδιαίτερα ακριβά και μειώνουν την παραγωγή.

- **Χημικά προϊόντα:** Τα χημικά προϊόντα αποτελούν σημαντική συνιστώσα της καθημερινής μας ζωής. Ωστόσο, ορισμένα από αυτά μπορούν να βλάψουν σοβαρά την ανθρώπινη υγεία και άλλα θα μπορούσαν να είναι επικίνδυνα αν δεν χρησιμοποιηθούν σωστά. Τα διάφορα **χημικά** παρασκευάσματα, οι **συνθετικές** ύλες και τα **γεωργικά** φάρμακα αποτελούν **σοβαρές** αιτίες ρύπανσης.

- **Απόβλητα:** Τα βιομηχανικά απόβλητα και τα λύματα των εργοστασίων διοχετεύονται αυτούσια στη φύση, χωρίς προηγουμένως να έχουν υποστεί βιολογικό καθαρισμό. Μόνο η οικονομία των κρατών της Ευρωπαϊκής Ένωσης χρησιμοποιεί 16 τόνους υλικών ανά άτομο ετησίως, εκ των οποίων 6 τόνοι απορρίπτονται ως απόβλητα και τα μισά από αυτά καταλήγουν σε χώρους υγειονομικής ταφής.

- **Ατμοσφαιρική ρύπανση:** Η ατμοσφαιρική ρύπανση αποτελεί μια από τις σοβαρότερες περιβαλλοντικές ανησυχίες και προκαλεί πολλούς πρόωρους θανάτους κάθε χρόνο. Το διοξείδιο του άνθρακα που προκύπτει από κάθε είδους καύση, οι εκπομπές μολύβδου λόγω της βιομηχανικής δραστηριότητας και της χρήσης οχημάτων παλαιού τύπου, η καύση ορυκτών καυσίμων για την παραγωγή ενέργειας, συνιστούν ενδεικτικές πηγές του έντονου και ιδιαίτερα επιβλαβούς προβλήματος της ατμοσφαιρικής ρύπανσης. Η **έκλυση ραδιενέργειας** από **πυρηνικά** ατυχήματα (Τσερνομπίλ) και οι **πυρηνικές δοκιμές**.

-**Αύξηση υλοτομίας:** Τα δάση υλοτομούνται με ανησυχητικούς ρυθμούς σε όλο τον κόσμο, προκαλώντας ιδιαίτερη ανησυχία για την προφανή μείωση ενός σημαντικού φυσικού πόρου κρίσιμου για την ομαλή λειτουργία του οικοσυστήματος. Επίσης οι πυρκαγιές και οι εμπρησμοί με σκοπό την οικοπεδοποίηση είναι ανησυχητικοί.

- **Παρεμβάσεις στο περιβάλλον και υπερεκμετάλλευση:** Η αυξημένη βιομηχανική ανάπτυξη καθώς και η ανάγκη διαμόρφωσης του περιβάλλοντος χώρου, ώστε να εξυπηρετεί τις ανάγκες των κατοίκων μιας ευρύτερης περιοχής, έχουν ως αποτέλεσμα αφενός την εντατική άντληση φυσικών πόρων και αφετέρου τις εκτεταμένες τεχνικές παρεμβάσεις στο φυσικό χώρο, που προκαλούν την αλλοίωσή του. Η **υπερβολική** και **απρογραμμάτιστη** συγκέντρωση **πληθυσμού** στα **αστικά** κέντρα.

- **Υπερπληθυσμός:** Η θεαματική αύξηση του πληθυσμού σε παγκόσμιο επίπεδο οδηγεί σε ολοένα και μεγαλύτερες ανάγκες κατανάλωσης πρώτων υλών και τροφίμων. Προκύπτει, έτσι, μια δίχως προηγούμενο απαίτηση ενίσχυσης των καλλιεργειών, της κτηνοτροφίας, του πόσιμου ύδατος, αλλά και της βιομηχανικής παραγωγής· στοιχεία που συνθέτουν ένα ασφυκτικό πλαίσιο για τις περιορισμένες δυνατότητες παροχής σημαντικών φυσικών πόρων.

Η αύξηση του πληθυσμού και η βελτίωση του βιοτικού επιπέδου αυξάνουν τη ζήτηση και τις τιμές, αλλά συγχρόνως μειώνουν τους φυσικούς πόρους, όπως τα μέταλλα, τα ορυκτά και τα τρόφιμα, από τους οποίους εξαρτόμαστε. Κάθε μέρα, ο παγκόσμιος πληθυσμός αυξάνεται κατά 200.000. Στις αναπτυσσόμενες χώρες, μέχρι το τέλος της επόμενης δεκαετίας, 2 δισεκατομμύρια άτομα επιπλέον ενδέχεται να έχουν υιοθετήσει τις ψηλές καταναλωτικές συνήθειες της μεσαίας τάξης.

- **Άκριτη επιδίωξη οικονομικού κέρδους:** Η βιομηχανική παραγωγή, αλλά και πλήθος άλλων δραστηριοτήτων που αποσκοπούν στο οικονομικό κέρδος, πραγματοποιούνται συχνά χωρίς καμία μέριμνα ή με ελλιπή φροντίδα για τις επιπτώσεις στο περιβάλλον. Ο **καταναλωτικός** χαρακτήρας της σύγχρονης ζωής και η **τάση για υλικό ευδαιμονισμό** επιτάσσουν την αλόγιστη εκμετάλλευση και «αφαίμαξη» της φύσης. Συνεπακόλουθο του ισχύοντος υπερκαταναλωτικού πνεύματος είναι η επιθυμία αυξημένης παραγωγής, που γίνεται με τη χρήση πολύτιμων πόρων, που δύσκολα αναπληρώνονται, με αποτέλεσμα να ζημιώνουν - ανώφελα- το περιβάλλον.

- **Θόρυβος:** Η ηχορύπανση προκαλεί διάφορα προβλήματα υγείας. Επίσης, βλάπτει την άγρια πανίδα και χλωρίδα. Ο θόρυβος, που προέρχεται από διάφορες πηγές, συμπεριλαμβανομένων των αυτοκινήτων, των τρένων και των μηχανημάτων που χρησιμοποιούνται σε εξωτερικούς χώρους, αν και δεν γίνεται συχνά αντιληπτός ως μείζον πρόβλημα του περιβάλλοντος επιβαρύνει ωστόσο σημαντικά το ήδη πολλαπλά ζημιωμένο φυσικό περιβάλλον.

- **Η απουσία κρατικής μέριμνας:** Το κράτος όχι μόνο αδιαφορεί αλλά πολλές φορές γίνεται το ίδιο επιχειρηματίας, γεγονός που το εμποδίζει να θεσπίζει νόμους, οι οποίοι να απαγορεύουν την αλόγιστη εκμετάλλευση της φύσης. Προκειμένου να εξυπηρετήσουν τα οικονομικά τους συμφέροντα επιτρέπουν την άναρχη δόμηση των πόλεων, την παραμόρφωση του τοπίου, την έλλειψη πρασίνου, το κυκλοφοριακό χάος. Προσπαθώντας να διασφαλίσουν το εθνικό τους γόητρο επιτρέπουν πυρηνικές δοκιμές ως ένδειξη ισχύος χωρίς να λαμβάνουν υπόψη τους κινδύνους που εγκυμονούν τέτοιες δοκιμές για την οικολογική καταστροφή του πλανήτη μας.

- **Η αδιαφορία των πολιτών και η έλλειψη οικολογικής συνείδησης:** Ελλείψει οικολογικής αγωγής και ανάλογης αίσθησης ευθύνης οι περισσότεροι πολίτες αδυνατούν να αντιληφθούν πόσο επιζήμια για το φυσικό περιβάλλον είναι η υπερκαταναλωτική διαβίωσή τους που βασίζεται στη δίχως λόγο σπατάλη προϊόντων (η παραγωγή των οποίων απαιτεί αφενός αξιοποίηση και άρα δαπάνη πρώτων υλών και αφετέρου επιβάρυνση του περιβάλλοντος μέσω της βιομηχανικής ρύπανσης).

B. Η ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ μπροστά στα μάτια μας!

Η Φύση μάς "εκδικείται" για ότι κακό της κάναμε. Το σήμα κινδύνου ηχεί μέσα από:

- Πετρελαιοκηλίδες
- Ηχορύπανση
- Φαινόμενο θερμοκηπίου
- Όξινη βροχή
- Τρύπα του όζοντος
- Υπεριώδης ακτινοβολία
- Οικοπεδοποιήσεις
- Αποψίλωση δασών και χώρων πρασίνου
- Πυρκαγιές
- Εξάλειψη πανίδας και χλωρίδας
- Πυρηνικά απόβλητα από ατυχήματα
- Πυρηνικές δοκιμές
- Ρύπανση νερού ,εδάφους, ατμόσφαιρας
- Αποσταθεροποίηση κλίματος, έξαρση ακραίων καιρικών φαινομένων
- Εξάπλωση ανίατων ασθενειών
- Ψυχικές διαταραχές
- ...

ΟΙ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΩΝ ΛΑΘΩΝ!

Ο σύγχρονος άνθρωπος συνειδητοποιεί όλο και περισσότερο σήμερα την εξάρτηση του από τη φύση αλλά και τις συνέπειες στις οποίες οδηγήθηκε από την αλόγιστη εκμετάλλευση του φυσικού περιβάλλοντος η οποία είχε ως συνέπεια τη διατάραξη της οικολογικής ισορροπίας.

- Η συνεχής «αφαίμαξη» της φύσης οδήγησε στην **εξάντληση των φυσικών πόρων** (πετρέλαιο, μέταλλο, δάση).
- **Καταστρέφονται** στοιχεία που είναι **απαραίτητα** για τη ζωή (οξυγόνο, υδρογόνο, άζωτο...).. Η μόλυνση του πόσιμου νερού και του αέρα καταστρέφει τη ζωή του ανθρώπου. Η μόλυνση της ατμόσφαιρας από τα εργοστάσια και τα καυσαέρια των αυτοκινήτων κάνει προβληματική τη ζωή των κατοίκων των μεγαλουπόλεων. Τα καυσαέρια των αυτοκινήτων αφαιρούν το οξυγόνο από τους κατοίκους των τσιμεντένιων πόλεων. Η ραδιενέργεια που αποδεσμεύεται με τις πυρηνικές δοκιμές και τα ατυχήματα στα πυρηνικά εργοστάσια προσβάλλει τα κύτταρα του ανθρώπου, προκαλεί αρρώστιες (καρκίνο, λευχαιμία...), μολύνει απέραντες περιοχές, δηλητηριάζει τα τρόφιμα.

- Σπάνια είδη ζώων εξαφανίζονται, επειδή δεν μπορούν να επιζήσουν στις νέες συνθήκες. Η καταστροφή της χλωρίδας και της πανίδας μειώνει αισθητά τις φυσικές και τις ζωικές τροφές.
- Οι εμπρησμοί αποτεφρώνουν τα δάση. Χωρίς τα δάση μειώνεται το οξυγόνο, καταστρέφεται η φυσική ομορφιά, χάνεται η πηγή της υγείας και του πλούτου.
- Πολλοί επιστήμονες πιστεύουν ότι η αλλαγή στις κλιματολογικές συνθήκες ορισμένων χωρών είναι **απόρροια της επέμβασης του ανθρώπου** στη φύση. Ήδη " **το φαινόμενο του θερμοκηπίου**" αποτελεί το προανάκρουσμα των επερχόμενων συνεπειών. Η αύξηση της γήινης θερμοκρασίας θα έχει ως συνέπεια το λιώσιμο των πάγων (έκλυση μεθανίου) και την άνοδο της στάθμης της θάλασσας, γεγονός που θα επιφέρει την εξαφάνιση των Κάτω Χωρών και κάποιων νησιών.
- **Στιβάδα όζοντος:** Η μείωση της στιβάδας του όζοντος εξαιτίας της ρύπανσης της ατμόσφαιρας από τα βιομηχανικά αέρια, το καυσαέριο, το νέφος, ενδυναμώνει το φαινόμενο του θερμοκηπίου με μακροπρόθεσμη καταστροφή του ανθρώπινου γένους και κάθε μορφής ζωής στον πλανήτη μας.
- **Όξινη βροχή:** δηλητηριάζει το νερό και το έδαφος προκαλώντας επικίνδυνες ασθένειες στον άνθρωπο και ανυπολόγιστες ζημιές στα αρχαιολογικά μας μνημεία. **Απειλείται** έτσι η **πολιτιστική** μας κληρονομιά, που διατηρήθηκε για αιώνες.
- Επίσης, αναφέρουμε την καταστροφή του **ενάλιου πλούτου** (ψάρια, θαλάσσια φυτά...). Η ρύπανση των ποταμών, των λιμνών και των θαλασσών σκοτώνει τα ψάρια και άλλα υδρόβια ζώα. Η υγεία του ανθρώπου που έρχεται σε επαφή με το μολυσμένο υγρό στοιχείο, κινδυνεύει. Οι πετρελαιοκηλίδες από τα ναυάγια των τάνκερ νεκρώνουν κάθε ζωή στις θάλασσες που θα πέσουν.
- Το **φυσικό τοπίο** έχει υποστεί ανεπανόρθωτη **παραμόρφωση** (κτίρια – μεγαθήρια, απρογραμματίστη δόμηση, αφισοκολλήσεις, λατομεία...).

Η διατάραξη της οικολογικής ισορροπίας πλήττει ιδιαίτερα τον άνθρωπο:

- Η καταστροφή του φυσικού περιβάλλοντος προκάλεσε μια σειρά από προβλήματα υγείας όπως: αύξηση των καρδιοπαθειών και των θανάτων από καρκίνο, διάφορες ασθένειες που προέρχονται από νευροπάθειες. Ο μολυσμένος αέρας, τα μολυσμένα νερά και το μολυσμένο έδαφος απειλούν επικίνδυνα την υγεία του ανθρώπου. Οι πυρηνικές δοκιμές, το ραδιενεργό νέφος από ατυχήματα είναι αιτίες τερατογεννήσεων και μόνιμων παθήσεων στους ανθρώπους. Είναι εμφανής σήμερα ο κίνδυνος μιας πυρηνικής

καταστροφής που θα εξαφανίσει τον άνθρωπο και το πολιτιστικό του περιβάλλον.

- Η αποξένωση του ανθρώπου από τη φύση εξαιτίας του μοντέλου της σύγχρονης κοινωνίας (τεχνοκρατική, υπερκαταναλωτική) τον επηρέασε και ψυχικά, επειδή η ψυχοπνευματική του υπόσταση συνδέεται άρρηκτα με αυτή. Έχασε τη γαλήνη και την ηρεμία του. Σε ένα δυσμενές οικιστικό περιβάλλον ανάμεσα σε πολυκατοικίες, εργοστάσια, κυκλοφοριακό χάος, ηχορύπανση, έλλειψη πρασίνου, ο άνθρωπος, μόνιμος κυνηγός της υλιστικής ευδαιμονίας, κατατρώχεται από τον φόβο, την ανασφάλεια, την αποξένωση. Αυτοεγκλωβίζεται στα λάθη του, αναπαράγει μηχανικά τη λεηλασία της φύσης, χωρίς να σκέφτεται ότι όχι μόνο καταστρέφει τη δική του τη ζωή αλλά υποθηκεύει και τη ζωή των παιδιών του.

Γ. ΤΡΟΠΟΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ:

Η οικολογική βόμβα είναι έτοιμη να εκραγεί και η προστασία του φυσικού περιβάλλοντος αποτελεί σήμερα ένα από τα φλέγοντα προβλήματα της οικουμένης που διεγείρει το ενδιαφέρον επιστημόνων, κυβερνήσεων, οργανώσεων, ατόμων οι οποίοι δραστηριοποιούνται στους τομείς προστασίας του περιβάλλοντος και στην περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση του κοινού ως της μόνης ελπίδας σωτηρίας.

Πρέπει να καταβληθούν προσπάθειες για τη μεγαλύτερη ευαισθητοποίηση του κοινού, την αποτελεσματικότερη χρήση των πόρων και την εξάλειψη κάθε είδους επιβλαβούς συμπεριφοράς στο φυσικό περιβάλλον, διαφορετικά οι μελλοντικές γενιές θα στερηθούν τη νόμιμη κληρονομιά τους.

Θα ήταν ουτοπία να ισχυριστούμε ότι μπορούμε να επαναφέρουμε τη φύση στην αρχική της κατάσταση. Δυστυχώς, η φθορά είναι ανεπανόρθωτη. Μπορούμε όμως να περιορίσουμε ή να αναχαιτίσουμε την καταστροφή. Πρέπει να γίνει αντιληπτό και βίωμα του καθενός (ατομικά, συλλογικά, κρατικά, παγκόσμια) ότι το περιβάλλον είναι πολύτιμο αγαθό και η προστασία του αποτελεί ιδιαίτερη πρόκληση για τον σύγχρονο, παγκόσμιο πολίτη, αφού η ρύπανση δεν γνωρίζει σύνορα και μας αφορά όλους.

Η **περιβαλλοντική αγωγή είναι** απαραίτητη και αποτελεί **αναπόσπαστο** στοιχείο για τη διαμόρφωση της προσωπικότητας του σύγχρονου ανθρώπου, ο οποίος θα πρέπει να διακρίνεται για την ευαισθησία του και την υπεύθυνη συμπεριφορά του προς το φυσικό περιβάλλον. Επιτακτικά επιβάλλεται η ανάγκη καλλιέργειας **οικολογικής συνείδησης**. Αυτό σημαίνει πνευματική ωρίμανση και επικράτηση ενός ήθους που συνδέεται με τον σεβασμό του φυσικού περιβάλλοντος και την προσπάθεια να αντιμετωπιστεί ατομικά και συλλογικά το οικολογικό πρόβλημα. Έτσι ο άνθρωπος θα

καταφέρει να αποκαταστήσει τη διασαλευθείσα ισορροπία στη φύση, θα συμφιλιωθεί μαζί της και θα αποκομίσει σημαντικές ωφέλειες.

Πώς όμως θα καλλιεργηθεί οικολογική συνείδηση;

Θεμελιώδεις φορείς αγωγής: Προσπάθεια αγωγής του ανθρώπου η οποία θα ξεκινά από την οικογένεια , θα συμπληρώνεται στο σχολείο και θα ολοκληρώνεται μέσα από την οργανωμένη κοινωνία και πολιτεία.

Η Περιβαλλοντική αγωγή και εκπαίδευση: Στοχεύει στη γνώση του προβλήματος και στην ευαισθητοποίηση των μαθητών για το οικολογικό πρόβλημα. Παρέχει την ευκαιρία στον μαθητή να γνωρίσει, να εξερευνήσει, να δραστηριοποιηθεί, να συμβάλει, να υιοθετήσει στάσεις ζωής φιλικές με το περιβάλλον. Εφοδιασμένος με τη γνώση, ευαισθητοποιημένος και με επίγνωση της αλληλένδετης σχέσης του με τη φύση θα είναι έτοιμος να συμβάλει ενεργά στη διάσωση του πλανήτη μας.

• ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ:

- Εξετάζει το περιβάλλον στην ολότητα του, φυσικό και δομημένο, τεχνολογικό και κοινωνικό (οικονομικό, πολιτικό, τεχνικό, πολιτιστικό, ιστορικό, ηθικό, αισθητικό).
- Είναι μια διαρκής διαδικασία που αρχίζει από την προσχολική ηλικία και συνεχίζεται σε όλα τα επίπεδα τυπικής και μη τυπικής εκπαίδευσης.
- Είναι διεπιστημονική στην προσέγγισή της και πλησιάζει το περιεχόμενο κάθε ξεχωριστής ειδικότητας με μια αντίληψη καθολικότητας.
- Εξετάζει τα κύρια περιβαλλοντικά ζητήματα από τοπική, εθνική, περιφερειακή και παγκόσμια σκοπιά.
- Εστιάζει σε τρέχουσες και επίκαιρες περιβαλλοντικές καταστάσεις, αλλά λαμβάνει υπόψη και την ιστορική οπτική.
- Αναδεικνύει την αξία και την αναγκαιότητα της συνεργασίας σε επίπεδο τοπικό και παγκόσμιο, για την πρόληψη και την επίλυση των περιβαλλοντικών προβλημάτων
- Δίνει τη δυνατότητα στους εκπαιδευόμενους να συμμετέχουν στο σχεδιασμό της διαδικασίας με την οποία θα αποκτήσουν τις γνώσεις και τις εμπειρίες, καθώς και τη δυνατότητα να λαμβάνουν αποφάσεις και να δέχονται τις συνέπειες.
- Συσχετίζει την περιβαλλοντική ευαισθησία, τη γνώση, τις ικανότητες για την επίλυση προβλημάτων και διασαφήνιση αξιών σε κάθε ηλικία, αλλά και δίνει έμφαση στην ευαισθητοποίηση των ατόμων μικρής ηλικίας για το άμεσο περιβάλλον τους.
- Βοηθά τους μαθητευόμενους να ανακαλύπτουν τα συμπτώματα και τις πραγματικές αιτίες των περιβαλλοντικών προβλημάτων.
- Δίνει έμφαση στην πολυπλοκότητα των περιβαλλοντικών προβλημάτων και,

επομένως, χρειάζεται η ανάπτυξη της κριτικής σκέψης και ικανοτήτων για την επίλυση τους.

— Χρησιμοποιεί ποικιλία μαθησιακών χώρων και μια ευρεία αντίληψη για την εκπαιδευτική προσέγγιση, τη διδασκαλία και τη μάθηση σχετικά με το περιβάλλον και από το περιβάλλον, δίνοντας έμφαση σε πρακτικές δραστηριότητες και σε εμπειρίες, αποκτημένες από πρώτο χέρι.

- ενθάρρυνση των μαθητών να συμμετέχουν σε προγράμματα περιβαλλοντικής εκπαίδευσης, κατά τρόπο που να προωθείται η βιωματική μάθηση και η εξοικείωση των παιδιών με το φυσικό περιβάλλον

- ένταξη της οικολογικής διάστασης στη διδασκαλία άλλων μαθημάτων (πχ. βιολογία, φυσική, ιστορία, γεωγραφία) στο πλαίσιο των διαθεματικών δραστηριοτήτων του σχολικού προγράμματος

(Απόσπασμα από τη Διεθνή Συνδιάσκεψη Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης της UNESCO, 1978)

• ΑΤΟΜΙΚΗ ΕΥΘΥΝΗ - ΔΡΑΣΗ – ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ

1. στροφή στην ορθολογική / χρηστική κατανάλωση και σ' ένα φυσικό τρόπο ζωής

2. έμπρακτη απόδειξη οικολογικής ευαισθησίας με απλές επιλογές ζωής: ανακύκλωση / διαχωρισμός απορριμμάτων και τοποθέτησή τους σε κατάλληλους κάδους, περπάτημα και αντίστοιχη μείωση της αυτοκίνησης, χρήση αστικών συγκοινωνιών, πράσινες βεράντες και μπαλκόνια, εγκατάλειψη της πλαστικής σακούλας, περιορισμός της κατανάλωσης ηλεκτρικής ενέργειας (πχ. συμβολική συσκότιση ολόκληρων πόλεων την ημέρα της γης)

3. ακτιβισμός, συμμετοχή σε ΜΚΟ, περιβαλλοντικές οργανώσεις με εθελοντική δράση πχ. εκστρατείες δενδροφύτευσης / αναδάσωσης / απορρύπανσης ακτών κοκ

4. **Αύξηση της ευαισθητοποίησης:** Ένα σημαντικό βήμα για την ενεργό προστασία του περιβάλλοντος και των φυσικών του πόρων είναι η ευαισθητοποίηση των πολιτών, ώστε μέσω των καταναλωτικών τους επιλογών και συνηθειών, να ενισχύσουν τις εταιρείες εκείνες που σέβονται το περιβάλλον και αντιστοίχως να απομακρυνθούν από τα προϊόντα εκείνα που το επιβαρύνουν.

Θα πρέπει να καταστεί κοινή συνείδηση πως πρέπει να βασίσουμε την ευημερία και το υγιές περιβάλλον μας σε μια καινοτόμο και κυκλική οικονομία, όπου δεν γίνονται σπατάλες και όπου διασφαλίζεται η βιώσιμη διαχείριση των φυσικών πόρων και η

προστασία, αποτίμηση και αποκατάσταση της βιοποικιλότητας με τρόπους που ενισχύουν την ανθεκτικότητα της κοινωνίας μας.

- **Ενεργοποίηση της Πολιτείας- Αειφόρος ανάπτυξη**

Κρίσιμα ζητήματα, όπως είναι η διαχείριση και αξιοποίηση των απορριμμάτων μέσω της ανακύκλωσης, η προώθηση ανανεώσιμων μορφών ενέργειας, η υιοθέτηση τεχνολογιών που δεν επιβαρύνουν το περιβάλλον (τεχνολογία απορρύπανσης), η αναζήτηση διεθνούς συνεργασίας με απώτερο στόχο την έλλογη χρήση των φυσικών πόρων, η απομάκρυνση από οικονομικά συμφέροντα και πυρηνικούς εξοπλισμούς, αλλά και η συστηματική προφύλαξη του περιβάλλοντος από τις βιομηχανικές μονάδες που δεν λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα, συνιστούν μια σειρά ζητημάτων που απαιτούν τη μέριμνα της Πολιτείας.

1. Προγραμματισμένη βιομηχανική ανάπτυξη, χρήση προστατευτικών φίλτρων από τις βιομηχανίες και θέσπιση αυστηρών ποινών για τους παραβάτες.

2. Ειδική προστασία των φυσικών πηγών.

3. Αξιοποίηση ενέργειας που προέρχεται από τη φύση (αιολική, ηλιακή).

4. Βιολογικός καθαρισμός των αποβλήτων, ανακύκλωση.

- Οικολογικός προβληματισμός – δράση οικολογικών κινημάτων / κομμάτων με προγραμματικές θέσεις / δράση των «πράσινων» - οικολόγων

- Πράσινη επιχειρηματικότητα: πράσινη καινοτομία και τεχνολογία / κινητροδότηση «πράσινης επιχειρηματικότητας», και φιλοπεριβαλλοντικών επενδύσεων, (κοινοτικά αναπτυξιακά προγράμματα) και αντικίνητρα για τις ρυπογόνες επιχειρήσεις πχ. φορολόγηση

- Βιώσιμες προτάσεις από το ινστιτούτο τεχνολογίας κι έρευνας, πχ. Φωτοβολταϊκά συστήματα, ενεργειακά σπίτια, τεχνολογίες αντιρρύπανσης και απορρύπανσης, βιοκαύσιμα / αγροκαύσιμα (παραγωγή καύσιμης αιθανόλης από το καλαμπόκι), εξοικονόμηση ενέργειας από σκουπίδια (όχι στις χωματερές αλλά επεξεργασία τους με σκοπό την παραγωγή ενέργειας και άλλων δευτερογενών χρήσιμων προϊόντων, όπως για πχ. σε πολλές ευρωπαϊκές πόλεις παράγουν ενέργεια από το βιοαέριο των σκουπιδιών μιας χωματελής), υβριδικά οχήματα

- Περιβαλλοντική νομοθεσία: εφαρμογή όλων των κειμένων διατάξεων για την προστασία και αποκατάσταση του φυσικού περιβάλλοντος, επιβολή κυρώσεων σε επιχειρήσεις / βιομηχανίες με ασυνείδητα ρυπογόνο λειτουργία, σύγκρουση του κράτους με ισχυρά οικονομικά συμφέροντα που λυμαίνονται τον φυσικό πλούτο, παγκόσμιο κίνημα υπέρ της υπεύθυνης δράσης των επιχειρήσεων, ορθολογική διαχείριση των υδάτινων πόρων σε συνεργασία με άλλα κράτη.

- Στροφή στις εναλλακτικές / ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (αιολική, υδροηλεκτρική, ηλιακική κοκ), πετρελαϊκή απεξάρτηση, μείωση εκπομπών ρύπων,

συμμόρφωση ισχυρών χωρών με τις διεθνείς συμβάσεις (πχ. Συνθήκη Κιότο),
ορθολογική χρήση πηγών ενέργειας

- Εναλλακτικές μορφές τουρισμού: αγροτουρισμός, οικότουρισμός, κίνητρα για αποκέντρωση και επιστροφή στην ύπαιθρο
- Άρση του ψευτοδιλήμματος: ανάπτυξη ή περιβάλλον; Ανάγκη να αμβλυθεί η αντίθεση και να γίνουν οι δύο έννοιες αλληλοεξαρτώμενες
- Διατροφική οικολογία: αποφυγή των ΓΤΟ (γενετικά τροποποιημένων οργανισμών= μεταλλαγμένων) , επιλογή βιολογικών προϊόντων, χρηματοδότηση των αγροτών εκείνων που πρωτοπορούν επιλέγοντας τις βιολογικές / οργανικές μεθόδους καλλιέργειας

- **Επιμονή στην εφαρμογή της σχετικής νομοθεσίας για την προστασία του περιβάλλοντος:** Από τη δεκαετία του 1970, η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει εγκρίνει περισσότερες από 200 νομοθετικές πράξεις για την προστασία του περιβάλλοντος. Η νομοθεσία όμως από μόνη της δεν έχει αξία αν δεν εφαρμόζεται και δεν επιβάλλεται με τον σωστό τρόπο. Συνεπώς, ο στόχος σήμερα είναι η αποτελεσματική εφαρμογή της νομοθεσίας που έχει εγκριθεί. Η μη εφαρμογή της νομοθεσίας έχει πολλές αρνητικές συνέπειες. Μπορεί να υπονομεύσει θεμελιώδεις περιβαλλοντικούς στόχους, να βλάψει τη δημόσια υγεία και να προκαλέσει την αβεβαιότητα του επιχειρηματικού κόσμου ως προς το ρυθμιστικό πλαίσιο, καθώς τα συμφωνηθέντα πρότυπα δεν εφαρμόζονται με τον ίδιο τρόπο σε όλη την Ένωση.

- **Μ.Μ.Ε:** Διαθέτουν μεγάλη δύναμη επηρεασμού της κοινής γνώμης. Οφείλουν να ευαισθητοποιούν, να διαφωτίζουν για το οικολογικό πρόβλημα χωρίς να προκαλούν πανικό αλλά να μας ξυπνούν από τον λήθαργο.
- **Ενεργός παρέμβαση και δραστηριοποίηση** καλλιτεχνών, πνευματικών ανθρώπων και όσων αποτελούν πρότυπα του σύγχρονου ανθρώπου.

*Συμπερασματικά, αναφέρουμε πως ο τομέας της προστασίας του περιβάλλοντος αποτελεί ιδιαίτερη πρόκληση για όλο τον κόσμο. Ο σύγχρονος άνθρωπος θα πρέπει να **συνειδητοποιήσει την ανάγκη επιστροφής στη φύση**, θα πρέπει να αλλάξει αντίληψη για τη ζωή. Κάτι τέτοιο δεν σημαίνει ότι θα απορρίψουμε τον σύγχρονο πολιτισμό, αλλά ότι θα **εκλογικεύσουμε τις απαιτήσεις μας**, ώστε να δώσουμε τη δυνατότητα στη φύση να έχει πάντα αποθέματα και να διατηρεί την ισορροπία της, διαφορετικά θα οδηγήσουμε τον πλανήτη μας στην καταστροφή και υπαίτιοι θα είμαστε εμείς.*

Κείμενο 1

Ένας αστρολάβος του ουρανού και της ζωής, Γιώργος Γραμματικάκης

Τη ζωή στη Γη ο άνθρωπος ελάχιστα τη σέβεται, η ζωή όμως σε άλλους κόσμους διεγείρει το ενδιαφέρον και τη φαντασία του. Είναι άραγε περιέργεια, κατακτητική διάθεση ή απλώς ένα διανοητικό παιχνίδι; Ίσως όλα μαζί, ταυτόχρονα όμως κι ένα βαθύ αίσθημα μοναξιάς. Άλλωστε τη ζωή του εδώ ο άνθρωπος την έχει καταστήσει πιεστική και ανούσια. Περιμένει λοιπόν ένα χέρι βοήθειας και παρηγοριάς από τους πλανήτες και τα μακρινά άστρα. Ακόμη όμως και αν δεχθούμε με αισιοδοξία ότι η ζωή δεν ανθίζει μόνο στη Γη, αλλά ότι αφθονεί στο Σύμπαν, ένας άλλος καθοριστικός παράγοντας ορθώνεται. Είναι ανάγκη να συνειδητοποιηθεί –όσο και αν αντιτίθεται στις ενδόμυχες επιθυμίες μας– ότι με τη ζωή αυτή η επικοινωνία εμφανίζεται, για το ορατό τουλάχιστον μέλλον, ανέφικτη.

Με τη ζωή λοιπόν στο Σύμπαν είναι αδύνατο να επικοινωνήσουμε, η ζωή όμως γύρω μας ανθίζει. Η ζωή εδώ, σ' έναν μικρό και πανέμορφο πλανήτη, ανέδειξε ύστερα από σιωπηλές διεργασίες που διήρκεσαν δισεκατομμύρια χρόνια μια θαυμαστή ποικιλία έμβιων όντων. Οι θάλασσες και τα δάση της Γης, τα βουνά και οι πεδιάδες της αποκαλύπτουν κάθε στιγμή τη γοητεία που κρύβουν τα χιλιάδες όμοια ή ανόμοια δημιουργήματα της εξελίξεως. Η ανεμώνη και το δελφίνι, ο αίλουρος αλλά και ο γυπαετός, τα ανθρώπινα όντα στις πολλαπλές φυλετικές τους παραλλαγές, είναι δίπλα μας, συμμέτοχα του ίδιου πλανήτη και του μέλλοντος του.

Αποκαλύπτεται όμως επίσης σε όλη του την τραγική αντίφαση ότι ο άνθρωπος, αυτή η περιούσια κορύφωση της εξελίξεως, έχει διπλή υπόσταση. Από τη μια είναι ικανός για μεγάλες πράξεις, έμαθε με την επιστημονική του γνώση να κατανοεί τον κόσμο αλλά και γέννησε αριστουργήματα στον λόγο και στην τέχνη. Από την άλλη, ο ίδιος ο άνθρωπος σφραγίζει την ιστορική πορεία του με πολέμους και αγριότητες, θεοποιεί τα υλικά αγαθά και συντηρεί την αδικία και τις ανισότητες. Ελάχιστα, τέλος, σέβεται τις πολλαπλές εκφράσεις της ζωής, ενώ η φύση και οι θάλασσες του πλανήτη είναι συχνά τα θύματα των συμφερόντων του. Η υπερφίαλη αυτή στάση του ανθρώπου έχει αλλοιώσει έτσι ένα θαυμαστό περιβάλλον, που ωστόσο υπήρξε και το λίκνο της δικής του υπάρξεως.

Είναι λοιπόν καιρός να κατανοήσει ο άνθρωπος ότι η ζωή αλλού ίσως υπάρχει, αλλά η προσδοκία να τη συναντήσει δεν θα πραγματοποιηθεί εύκολα. Η ζωή όμως στη Γη ανθίζει ακόμα και τον περιμένει. Αν όσο είναι ακόμα καιρός τείνει το χέρι του προς τη ζωή αυτή, το φυτικό και ζωικό της θαύμα, τον Άλλο και τους άλλους, ίσως αισθανθεί λίγο πιο άξιος έποικος της Γης.

Έτσι είναι σοφότερο να εξαντλήσουμε τις προσπάθειες για καλύτερη επικοινωνία, εδώ στη Γη. Το περίεργο ωστόσο είναι ότι, όσο η επικοινωνία αυτή πυκνώνει με το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, το διαδίκτυο και τα κινητά τηλέφωνα, τόσο η μοναξιά μας, η ανθρώπινη, μεγαλώνει και η αποξένωση κυριαρχεί. Φαίνεται ότι αυτό που απαιτείται είναι κάτι περισσότερο από την τεχνολογική έκρηξη της εποχής: απαιτείται βαθύτερη παιδεία και ουσιαστικότερες αξίες του πολιτισμού. Οι εφιάλτες, άλλωστε, από τα περιβαλλοντικά προβλήματα πληθαίνουν, και η Γη δεν φαίνεται να αντέχει για καιρό ακόμα την αφροσύνη μας.

Σημασία επομένως δεν έχει να συναντηθούμε –αν ποτέ συναντηθούμε– στο πολύ μακρινό μέλλον με κάποια όμοια ή ανόμοια με μας δημιουργήματα της εξελίξεως. Το σπουδαίο θα ήταν να μπορούμε τότε να υπερηφανευθούμε, σε χιλιάδες ή εκατομμύρια χρόνια, ότι το ανθρώπινο είδος έχει κατακτήσει υψηλά επίπεδα ισότητας και αξιών, και ότι οι πόλεμοι έχουν εκλείψει και ότι η Γη, το λίκνο της ανθρώπινης ζωής, έχει επουλώσει τις πληγές στις θάλασσες, τα δάση ή την ατμόσφαιρά της, και είναι πάλι ένας πανέμορφος πλανήτης. Διάσπαρτα άλλωστε, εδώ ή εκεί, θα βρίσκονται πάντοτε τα επιτεύγματα των σπουδαίων πολιτισμών, που αιώνες τώρα συνοδεύουν τη διαδρομή του ανθρώπου.

Η «εξωγήινη μοναξιά», λοιπόν, δεν φαίνεται ότι θα εγκαταλείψει εύκολα τον άνθρωπο. Η γήινή του ωστόσο μοναξιά, που είναι επικίνδυνη και πιο ανάλγητη, είναι μεγάλη ανάγκη να απαλυνθεί. Τότε θα αναδειχθεί η μοναδικότητα του κάθε ανθρώπου, και η αναζήτηση της εξωγήινης ζωής θα αποκτήσει άλλο περιεχόμενο και νόημα.

*Απόσπασμα από το βιβλίο του Καθηγητή Φυσικής **Γιώργου Γραμματικάκη** . «Ένας αστρολάβος του ουρανού και της ζωής. Πανελλαδικές 2013, Νεοελληνική Γλώσσα*

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΕΙΜΕΝΟΥ 1

1. Να γράψετε περίληψη του πιο πάνω αποσπάσματος, έκτασης 120-140 λέξεων. Το κείμενο σας πρόκειται να δημοσιευτεί στη στήλη της μαθητικής εφημερίδας του σχολείου σας " Περιβάλλον και σχολείο".

2. Να αναπτύξετε σε μία παράγραφο 100 έως 120 λέξεων το περιεχόμενο του αποσπάσματος που ακολουθεί: «...όσο η επικοινωνία [...] πυκνώνει με το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, το διαδίκτυο και τα κινητά τηλέφωνα, τόσο η μοναξιά μας, η ανθρώπινη, μεγαλώνει και η αποξένωση κυριαρχεί».

3. α) Να βρείτε τα δομικά στοιχεία της τρίτης παραγράφου του κειμένου: «Αποκαλύπτεται όμως...υπάρξεως».

β) Να βρείτε μέσα στο κείμενο τέσσερα παραδείγματα μεταφορικής χρήσης του λόγου.

4. α) Να γράψετε ένα **συνώνυμο** για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου: **ταυτόχρονα, γέννησε, αισθανθεί, πληθαίνουν, ανάληκτη, υπερφίαλη**

β) Να γράψετε ένα **αντώνυμο** για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου: **ανούσια, εμφανίζεται, ανέφικτη, πυκνώνει, υψηλά**

5. α) Να αιτιολογήσετε τη χρήση του **ερωτηματικού** («Είναι άραγε περιέργεια, κατακτητική διάθεση ή απλώς ένα διανοητικό παιχνίδι;») καθώς και της **διπλής παύλας** («-όσο και αν αντιτίθεται στις ενδόμυχες επιθυμίες μας-») που υπάρχουν στην πρώτη παράγραφο του κειμένου.

β) Να μετατρέψετε την ενεργητική σύνταξη σε παθητική στο απόσπασμα που ακολουθεί: «**Από την άλλη, ο ίδιος ο άνθρωπος σφραγίζει την ιστορική πορεία του με πολέμους και αγριότητες, θεοποιεί τα υλικά αγαθά και συντηρεί την αδικία και τις ανισότητες**».

Κείμενο 2

Η αλόγιστη καταστροφή του φυσικού χώρου, μέσα στο οποίο και από το οποίο ζούμε, έχει προχωρήσει τα τελευταία χρόνια με ρυθμό επικίνδυνο. Την ίδια στιγμή και παράλληλα μ' αυτή, συντελείται και η καταστροφή, άμεση ή έμμεση, των μνημείων που ο πολιτισμός των αιώνων έχει κληροδοτήσει στον τόπο μας, Εταιρείες και άτομα προσπαθούν με διακηρύξεις και θεωρητικές αναλύσεις να πείσουν - ποιους; - για την ανάγκη και την υποχρέωση που έχουμε να σεβαστούμε και να προφυλάξουμε το «φυσικό περιβάλλον» και τα ιστορικά μας μνημεία. Η πρόθεση είναι **αναντίρρητα** ορθή και επαινετή, όμως φοβούμαι πως υπάρχει ο κίνδυνος να εξαντληθεί σε σχήματα λόγου, αν δεν αναζητηθούν οι αιτίες του κακού και δεν ανατραπούν από τη ρίζα τους.

Νομίζω πως η αιτία βρίσκεται στη βάση της κοινωνικής μας δομής: θέλω να πω, η αιτία υπάρχει στην τάση του αλόγιστου και ανεξέλεγκτου ιδιωτικού πλουτισμού, που έχει θέσει μοναδικό σκοπό του την **πραγμάτωση** του υλικού κέρδους. Είναι πολύ εύκολη η διαπίστωση της αλήθειας αυτής, αφού το φυσικό τοπίο μεταμορφώνεται α) από τις βιομηχανικές μονάδες που χρειάζονται τα φυσικά στοιχεία ως πρώτη ύλη β) από τις βιομηχανικές μονάδες που χρειάζονται τα φυσικά στοιχεία (θάλασσα, ποταμούς κλπ.), για να απαλλαγούν με τον πιο οικονομικό τρόπο από τα περιττά υλικά της βιομηχανικής κατεργασίας γ) από τις επιχειρήσεις που οικοδομούν τις μεγάλες ξενοδοχειακές μονάδες και δ) από κάθε ιδιώτη που θέλει να αποκομίσει το μέγιστο κέρδος από το χώρο που του ανήκει ως ιδιοκτησία.

Αν αυτές οι αντικειμενικές διαπιστώσεις δεν μπορούν να αμφισβητηθούν, τότε προκύπτουν με λογική συνέπεια τα επόμενα συμπεράσματα: 1) Καμιά «αισθητική» ή άλλη αγωγή δεν μπορεί να είναι η αιτία του κακού και καμιά τέτοια αγωγή δεν μπορεί να αποτελέσει βάση για την θεραπεία του. 2) Είναι αδύνατο να επιδιώκεται η «μεγιστοποίηση» (για να χρησιμοποιήσω τον κακό αυτό οικονομικό όρο) του οικονομικού κέρδους μιας «επενδύσεως» και ταυτόχρονα να **παρακωλύεται** αυτή από παράγοντες που την **αντιστρατεύονται**. 3) Είναι αδύνατο η απεριόριστη επιδίωξη του ατομικού συμφέροντος να μην έρχεται σε σύγκρουση με το συμφέρον του κοινωνικού συνόλου. 4) Είναι αδύνατο στο κράτος, που πρέπει να αποτελεί την πολιτική έκφραση του εθνικού συνόλου, να ελέγξει τις ιδιωτικές αυτές τάσεις για **κέρδος**, όταν θεσμικά τις κατοχυρώνει και προγραμματικά τις **ενισχύει**, πιστεύοντας πως έτσι θεμελιώνει και προωθεί την οικονομική ανάπτυξη του τόπου. 5) Είναι αδύνατο να ελεγχθεί και να περιορισθεί το κακό με αποσπασματικά και περιπτώσιακά μέτρα, όταν δεν υπάρχει συνολικό εθνικό πρόγραμμα που να συνθέτει όλα τα δεδομένα, και τα οικονομικά και τα πολιτιστικά, με κριτήριο το συμφέρον του συνόλου και αυτό όχι βραχυπρόθεσμα αλλά με μακροχρόνιες προοπτικές, που να υπερβαίνουν την εφήμερη χρονική διάρκεια μιας γενιάς.

Δεύτερο λοιπόν συμπέρασμα που προκύπτει από τα προηγούμενα συμπεράσματα είναι ότι το «πρόβλημα προστασίας του περιβάλλοντος κλπ. κλπ.» δεν είναι ούτε πρόβλημα αισθητικό, ούτε πρόβλημα αγωγής, ούτε ακόμη πρόβλημα «κάποιου» ελέγχου ή «κάποιου» προγραμματισμού. Είναι στη βάση του πρόβλημα πολιτικό, όπως πολιτικά είναι όλα τα θεμελιακά προβλήματα που έχει να αντιμετωπίσει ένα έθνος. Αλλά ακόμα και πρόβλημα «παιδείας» και μόνον αν το χαρακτήριζε κανείς, πάλι σε τελευταία ανάλυση θα έπρεπε να φτάσει στην ίδια αναγωγή, αφού ακριβώς αυτό το βασικό θέμα που ονομάζουμε «Παιδεία» είναι, περισσότερο ίσως από κάθε άλλο θέμα, πολιτικό. [...]

Μ. Ανδρόνικος, *Χρονικό 1974*. Π. σσ.273-274. (Διασκευή, δοκιμίου)

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΕΙΜΕΝΟΥ 2

1. Αφού διαβάσετε το πιο πάνω δοκίμιο να παρουσιάσετε στους συμμαθητές σας το περιεχόμενο του (**προφορικός λόγος**) και στη συνέχεια να προχωρήσετε στην περίληψη (**γραπτός λόγος ,120-140 λέξεις**)

2. Σε ποιο δοκιμιακό είδος ανήκει το πιο πάνω κείμενο; Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας.

Δοκιμιακό είδος:-----

Ανήκει σε αυτό το είδος γιατί:

α.

β.

γ.

3.α.Να ετυμολογήσετε τις πιο κάτω λέξεις: **περιβάλλοντος, αλόγιστου, πρόθεση**

β. Να γράψετε τα συνώνυμα των πιο κάτω λέξεων: **αναντίρρηση, πραγμάτωση, παρακωλύεται**

γ. Να γράψετε τα αντώνυμα των πιο κάτω λέξεων: **αντιστρατεύονται, κέρδος, ενισχύει**

δ. Να γράψετε ένα παράγωγο ουσιαστικό και επίθετο από τα πιο κάτω ρήματα: **ζούμε, συνθέτει, υπερβαίνουν**

4. *«Είναι αδύνατο να ελεγχθεί και να περιοριστεί το κακό με αποσπασματικά και περιπτωσιακά μέτρα, όταν δεν υπάρχει εθνικό πρόγραμμα που να συνθέτει όλα τα δεδομένα και τα οικονομικά και τα πολιτιστικά, με κριτήριο το συμφέρον του συνόλου και αυτό όχι βραχυπρόθεσμα αλλά με μακροχρόνιες προοπτικές, που να υπερβαίνουν την εφήμερη χρονική διάρκεια μιας γενιάς» [...].*

Να σχολιάσετε την πιο πάνω άποψη του Μ. Ανδρόνικου σε μια παράγραφο των 60-70 λέξεων.

5. Να αναπτύξετε σε παράγραφο των 80-100 λέξεων, τη θεματική περίοδο με παραδείγματα. «Η οικολογική συνείδηση είναι θέμα παιδείας».

(Λέξεις κλειδιά : σχολείο, κοινωνία, οικογένεια)

ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΡΑΠΤΟΥ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟΥ ΛΟΓΟΥ

ΘΕΜΑ 1

Σε ημερίδα που οργανώνει το Σχολείο σου, με θέμα την καταστροφή του περιβάλλοντος, έχεις οριστεί ως **ομιλητής** από το Κεντρικό Μαθητικό Συμβούλιο. Να εκθέσεις τις απόψεις σου για τους κινδύνους που απειλούν την υγεία του ανθρώπου εξαιτίας του προβλήματος αυτού και να προτείνεις τρόπους απόκτησης περιβαλλοντικής συνείδησης των νέων μέσα στη σχολική κοινότητα.

(450-500 λέξεις)

ΘΕΜΑ 2

Με αφορμή ένα καταστροφικό για τη φύση συμβάν, π.χ. μεγάλες πυρκαγιές ή τη διαρροή μεγάλης ποσότητας πετρελαίου στη θάλασσα ή κάτι άλλο, να γράψεις **ένα άρθρο** για τη σχολική εφημερίδα, στο οποίο, αφού πρώτα κάνεις μια **σύνοψη αναφορά** στις επιπτώσεις που έχουν παρόμοια γεγονότα στην ποιότητα της ζωής του σύγχρονου ανθρώπου, να αναπτύξεις τις απόψεις σου για τους **τρόπους με τους οποίους μπορεί να περιορίσουμε την οικολογική καταστροφή**.

(450-500 λέξεις)

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΔΟΜΗ ΘΕΜΑΤΟΣ 2

Σημείωση: Να ληφθούν υπόψη τα χαρακτηριστικά της ζητούμενης επικοινωνιακής περίπτωσης, δηλαδή του άρθρου. Γνωρίσματα του άρθρου είναι ο τίτλος (π.χ. Το περιβάλλον καταστρέφεται!), η αφορμή από επικαιρικό γεγονός (η εκδήλωση μίας πυρκαγιάς σε ορεινό μέρος της περιοχής σας), το επίσημο/ τυπικό ύφος και η αναφορική χρήση της γλώσσας.

Πρόλογος: Αναφορά στην έλλειψη σεβασμού που επιδεικνύει ο άνθρωπος στο περιβάλλον και στην καταστροφική επίδραση της συμπεριφοράς του.

ΚΥΡΙΟ ΜΕΡΟΣ

Α Ζητούμενο: Επιπτώσεις έλλειψης σεβασμού ανθρώπου προς φυσικό περιβάλλον

Στη φύση:

- Η αύξηση της θερμοκρασίας της γης εξαιτίας του φαινομένου του θερμοκηπίου. Άμεση συνέπεια η μείωση των βροχοπτώσεων και της υγρασίας, η λειψυδρία, η αλλαγή των κλιματολογικών συνθηκών κ.τ.λ.
- Η μείωση, τα τελευταία χρόνια, του όζοντος (από ψυκτικά μηχανήματα, σπρέι, αεροζόλ κ.τ.λ.) το οποίο αποτελεί προστατευτική ασπίδα απέναντι στην υπέρυθρη και υπεριώδη ηλιακή ακτινοβολία. Άμεση συνέπεια η αύξηση ορισμένων παθήσεων.
- Η εξαφάνιση βιολογικών ειδών (άγριων ζώων, πουλιών, ειδών υπό εξαφάνιση) από λαθραίο κυνήγι.
- Τα απορρίμματα, τα χημικά απόβλητα, τα βιομηχανικά λύματα και τα καυσαέρια (μεταφορικών μέσων) μολύνουν την ατμόσφαιρα και ρυπαίνουν το περιβάλλον.
- Η καταστροφή δασών (εμπρησμοί, λατομεία, υλοτόμηση) με ταχύτατους ρυθμούς διαβρώνει το έδαφος και αλλοιώνει τη φυσική ομορφιά.
- Η ελάττωση ορυκτών καυσίμων εξαιτίας της συνεχής και σε μεγάλες ποσότητες άντλησής τους και η αντικατάστασή τους από την πυρηνική ενέργεια.
- Η ηχορύπανση, δηλαδή οι δυνατοί, εκκωφαντικοί ήχοι μηχανών (αυτοκινήτων, μηχανημάτων κ.λ.π.) με τις καταστροφικές της συνέπειες για την ψυχική υγεία του ανθρώπου.
- Εξαφάνιση βιολογικών ειδών, διατάραξη τροφικής αλυσίδας.

Στον άνθρωπο:

- Επιπτώσεις στη φυσική υγεία (αναπνευστικά προβλήματα, καρκινογενέσεις, καρδιακά νοσήματα).
- Επιπτώσεις στην ψυχική υγεία (άγχος, επιθετικότητα, χάνεται η ψυχική ευεξία και γαλήνη). Η ζωή στις μεγαλουπόλεις καταντά μαρτύριο, αφού περιορίζονται οι δυνατότητες για αποδράσεις στη Φύση.
- Επιπτώσεις στην πνευματική συγκρότηση του ανθρώπου, αφού εκλείπουν οι φυσικοί χώροι που δίνουν αφορμή για πνευματική δημιουργία, ισοπεδώνεται η

αισθητική καλλιέργεια του ατόμου. Ταυτόχρονα, απομακρύνεται από την Παράδοση, όταν αυτή σχετίζεται με το περιβάλλον.

- Αλλοτρίωση – αποξένωση από τη Μητέρα – Φύση.
- Υποθηκεύεται το μέλλον των επερχόμενων γενεών.
- Υποβαθμίζεται η ποιότητα ζωής και ο άνθρωπος ζει σε ένα τεχνητό περιβάλλον με αποτέλεσμα να γίνεται λιγότερο δημιουργικός, να χάνει τη φαντασία του και να σκέφτεται και να δρα ορθολογικά και ψυχρά.

Στην κοινωνία:

- Τίθενται εμπόδια στη μελλοντική οικονομική ανάπτυξη των χωρών στον τομέα της γεωργίας, βιομηχανίας, αφού οι φυσικοί πόροι εξαντλούνται αλόγιστα.
- Πλήττεται η τουριστική ανάπτυξη, καθώς το απογυμνωμένο τοπίο, οι μολυσμένες θάλασσες, τα καμένα δάση, τα κατεστραμμένα μνημεία προκαλούν ένα εφιαλτικό και αποκρουστικό περιβάλλον.

Β ζητούμενο: Τρόποι αποκατάστασης της σχέσης ανθρώπου και φύσης

1. Η οικογένεια με την παροχή αρχών, κανόνων και με τον διάλογο να εμφυσήσει στο παιδί τον σεβασμό στο περιβάλλον. Επίσης, να ενημερώνει τον νέο για το πρόβλημα και να τον φέρνει σε επαφή με τη φύση, πραγματοποιώντας επισκέψεις σ' αυτήν, ώστε ο νέος να τη γνωρίσει, να την αγαπήσει και να συνειδητοποιήσει την ανεκτίμητη αξία της.

2. Το σχολείο οφείλει να παρέχει παιδεία ανθρωπιστικού περιεχομένου, ώστε οι νέοι να ευαισθητοποιούνται για τα οικολογικά θέματα. Για να το πετύχει αυτό πρέπει, φυσικά :

-να υπάρχει ειδικό μάθημα για το οικολογικό πρόβλημα,

-να διοργανώνονται πολιτιστικές εκδηλώσεις με θέμα τον σεβασμό στο φυσικό περιβάλλον,

-να αναλαμβάνονται πρωτοβουλίες για δενδροφυτεύσεις, ανακύκλωση κ.τ.λ.

3. Οι πνευματικοί άνθρωποι, τα Μ.Μ.Ε., οι διεθνείς οργανισμοί πρέπει να διαφωτίσουν την κοινή γνώμη, ώστε να διαμορφωθεί και να εξαπλωθεί ένα οικολογικό κίνημα, που θα αγκαλιάσει όλους τους ανθρώπους και όλους τους τομείς της δραστηριότητάς τους, για τη σωτηρία του φυσικού περιβάλλοντος.

4. Η εκάστοτε πολιτική ηγεσία σε κάθε κράτος οφείλει να λάβει τα κατάλληλα μέτρα για την προστασία του περιβάλλοντος :

- αυστηρότεροι νόμοι και ποινικές ευθύνες για τους καταστροφείς της φύσης,
- προστασία βιοτόπων και εθνικών δρυμών,
- ενίσχυση διαφόρων βοηθητικών υπηρεσιών (π.χ. δασοφυλάκηση),
- ανακύκλωση υλικών,
- οικοδόμηση και χωροταξική διάταξη που σέβεται το περιβάλλον,
- προτάσεις, λύσεις για το κυκλοφοριακό στις πόλεις κ.τ.λ.,
- μεταφορά βιομηχανιών από τα αστικά κέντρα σε βιομηχανικές περιοχές με λήψη μέτρων προστασίας

5. Η επιστήμη και η τεχνολογία οφείλουν να επαναπροσδιορίσουν τους σκοπούς τους και να αξιοποιήσουν τη δύναμή τους, για να επουλωθούν οι πληγές του φυσικού περιβάλλοντος :

- ανακύκλωση σκουπιδιών,
- βιολογικός / χημικός καθαρισμός λυμάτων,
- αναζήτηση και χρησιμοποίηση άλλων πηγών ενέργειας της ηλιακής, αιολικής και γεωθερμικής ενέργειας,
- βιοεπιστημονικές γεωργικοί μέθοδοι κ.τ.λ.

6. Ατομική ευθύνη: Η προστασία της φύσης είναι πάνω απ' όλα υπόθεση ατομική, προσωπική κάθε σκεπτόμενου ατόμου.

Επίλογος: Ο επανακαθορισμός της σχέσης του ανθρώπου με τη φύση είναι αναγκαίο να αποτελέσει προτεραιότητα τόσο των κυβερνήσεων όσο και των ίδιων των πολιτών. Ο σεβασμός στη φύση ισοδυναμεί με σεβασμό στην ίδια τη ζωή.

ΘΕΜΑ 3

Σε άρθρο που πρόκειται να αναρτηθεί στην επίσημη ιστοσελίδα του σχολείου σας να εκθέσετε τις απόψεις σας σχετικά με:

α) τις επιπτώσεις που έχει προκαλέσει η έλλειψη σεβασμού του ανθρώπου προς το φυσικό περιβάλλον και

β) τους τρόπους με τους οποίους μπορεί ο άνθρωπος να αποκαταστήσει τη σχέση του με αυτό.

(450-500 λέξεις)

ΘΕΜΑ 4

Σε επιστολή σας προς τον Υπουργό Γεωργίας και Περιβάλλοντος, τον Πρόεδρο της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Περιβάλλοντος και τον Πρόεδρο του Κινήματος Οικολόγων Περιβαλλοντιστών, να εκφράσετε την έντονη διαμαρτυρία σας για τις επιπτώσεις που έχει προκαλέσει η έλλειψη σεβασμού του ανθρώπου προς το φυσικό περιβάλλον και να εισηγηθείτε τρόπους με τους οποίους μπορεί ο άνθρωπος να αποκαταστήσει τη σχέση του με αυτό.

Παράρτημα 1:

Χρήσιμο Λεξιλόγιο Επίσημης Επιστολής

Απευθυνόμαστε σε σας

ως το πλέον αρμόδιο πρόσωπο...

γιατί πιστεύουμε ότι είστε το πιο αρμόδιο άτομο...

ως άτομο που έχετε αποδείξει με τις ως τώρα πράξεις σας/ έργο σας...

ως Πρόεδρο του/της... / ως κύριο εκπρόσωπο του/της ...

ως ενεργό μέλος... / ως άτομο με ενεργό δράση στο ...

ως προασπιστή των αρχών...

Εμπιστευόμαστε / εμπιστευόμενοι την υπευθυνότητα και το ήθος σας...

Επικαλούμαστε το ήθος και την εντιμότητά σας...

Επικαλούμαστε τα ανθρωπιστικά σας συναισθήματα...

Επικαλούμαστε τις ιδιαίτερές σας ευαισθησίες στο ζήτημα ...

Γνωρίζοντας ότι διακατέχετε από ειλικρινή ανθρωπιστικά συναισθήματα και από

μια εντονότατη αίσθηση του δικαίου...

Γνωρίζοντας το ενδιαφέρον και τη μέχρι τώρα δράση σας στο χώρο ...

Πιστεύοντας ότι διαθέτετε την απαραίτητη γνώση και εμπειρία...

Ως νέοι της Κύπρου / ως μαθητές

ανήσυχοι για το μέλλον...

που αγρυπνούμε...

που ενδιαφερόμαστε...

Αισθανόμαστε βαρύτατη την ευθύνη / το χρέος απέναντι...

Πιστεύοντας

στις αρχές του δικαίου / της έννομης τάξης / της ελευθερίας...

στις προαιώνιες αξίες...

Μας προβληματίζει, μας ανησυχεί, μας εξεγείρει το γεγονός ότι ...

Επιτρέψτε μας / θα θέλαμε / θα επιθυμούσαμε / αισθανόμαστε έντονη την ανάγκη

/ αισθανόμαστε ως χρέος μας...

να εκφράσουμε / να εισηγηθούμε...

να καταθέσουμε τις απόψεις μας / τις ενστάσεις μας / τις έντονες διαμαρτυρίες / τις διαφωνίες μας...

να καταδικάσουμε / να καταγγείλουμε τη στάση / το γεγονός ότι / το απαράδεκτο φαινόμενο.

Θα θέλαμε να ενισχύσουμε τις προσπάθειές σας στον αγώνα...

Συμμεριζόμαστε την αγωνία σας, τις απόψεις σας, τις ανησυχίες σας...

Αντιλαμβανόμαστε τη δύσκολη θέση στην οποία βρίσκεστε...

Έχοντας πλήρη επίγνωση των δυσκολιών...

Είμαστε βέβαιοι πως συμφωνείτε μαζί μας...

Αναμένουμε τη θετική σας ανταπόκριση...

Βέβαιοι/σίγουροι ότι θα ανταποκριθείτε ...

Με την ελπίδα ότι θα ...

Προτεινόμενες απαντήσεις Κειμένου 1

1. Ο Γ. Γραμματικάκης πραγματεύεται τη σχέση του ανθρώπου με το φυσικό περιβάλλον. Αρχικά, αναφέρει ότι ο άνθρωπος δεν σέβεται τη ζωή στη γη, αλλά ερευνά την ύπαρξη ζωής σε άλλους πλανήτες, αν και ο ίδιος θεωρεί ότι η επικοινωνία με τη ζωή στο σύμπαν δεν είναι δυνατή. Στη συνέχεια υποστηρίζει ότι στη γη αναδείχθηκαν ποικίλες μορφές ζωής και ότι ο άνθρωπος με τη δράση του ανέπτυξε τις επιστήμες, τα γράμματα και τις τέχνες, αλλά ταυτόχρονα προκάλεσε καταστροφές, επιβαρύνοντας το περιβάλλον. Γι' αυτό προτρέπει τον άνθρωπο να σεβαστεί τη ζωή στη γη και να βελτιώσει την επικοινωνία του, γιατί, παρά το γεγονός ότι η τελευταία έχει αναπτυχθεί με τη χρήση των τεχνικών μέσων, η ανθρώπινη μοναξιά έχει ενταθεί. Καταλήγει ότι το ανθρώπινο ενδιαφέρον δεν πρέπει να επικεντρώνεται στην ανακάλυψη ζωής στο σύμπαν, αλλά στη λύση των προβλημάτων του πολιτισμού, αμβλύνοντας έτσι τη μοναξιά του.

2. Οι δυνατότητες των ηλεκτρονικών μέσων και ειδικότερα το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, τα κινητά τηλέφωνα, που πλέον εξασφαλίζουν πρόσβαση και στο διαδίκτυο, έχουν πυκνώσει την ανθρώπινη επικοινωνία, όμως, η ανθρώπινη ανάγκη έχει μεγαλώσει και η αποξένωση κυριαρχεί. Οι αποστάσεις έχουν εκμηδενιστεί, οι χρήστες των παραπάνω μέσων μπορούν να διατηρήσουν εύκολα τις διαπροσωπικές τους σχέσεις, καθώς και να δημιουργήσουν νέες γνωρίζοντας καινούριους ανθρώπους και διευρύνοντας τον κοινωνικό τους κύκλο. Ωστόσο, παρατηρείται πως δεν υπάρχει πάντα ουσία στις συναπτόμενες ή στις διατηρούμενες μ' αυτόν τον τρόπο σχέσεις. Μάλιστα, οι άνθρωποι χρησιμοποιούν τα νέα μέσα ως υποκατάστατα της γνήσιας επαφής και της άμεσης επικοινωνίας. Οι διαδικτυακές επαφές δεν ισοδυναμούν με αληθινούς φίλους ούτε με την πραγματική ζωή. Συνεπώς, αναδεικνύεται ο αντιφατικός χαρακτήρας των νέων μέσων επικοινωνίας.

3. α. Θεματική περίοδος: *«Αποκαλύπτεται όμως επίσης σε όλη του την τραγική αντίφαση ότι ο άνθρωπος, αυτή η περιούσια κορύφωση της εξελίξεως, έχει διπλή υπόσταση».*

Λεπτομέρειες/σχόλια: *« Από τη μια είναι ικανός για μεγάλες πράξεις, έμαθε με την επιστημονική του γνώση να κατανοεί τον κόσμο αλλά και γέννησε αριστουργήματα στον λόγο και στην τέχνη. Από την άλλη, ο ίδιος ο άνθρωπος σφραγίζει την ιστορική πορεία του με πολέμους και αγριότητες, θεοποιεί τα υλικά αγαθά και συντηρεί την αδικία και τις ανισότητες. Ελάχιστα, τέλος, σέβεται τις πολλαπλές εκφράσεις της ζωής, ενώ η φύση και οι θάλασσες του πλανήτη είναι συχνά τα θύματα των συμπερόντων του».*

Περίοδος κατακλείδα: « Η υπερφίαλη αυτή στάση του ανθρώπου έχει αλλοιώσει έτσι ένα θαυμαστό περιβάλλον, που ωστόσο υπήρξε και το λίκνο της δικής του υπάρξεως»

β. « η ζωή όμως γύρω μας ανθίζει»/ «έχει επουλώσει τις πληγές στις θάλασσες»/ «εξωγήινη μοναξιά»/ «γέννησε αριστουργήματα στον λόγο και στην τέχνη»

4.α

- ταυτόχρονα: συγχρόνως
- γέννησε: δημιούργησε
- αισθανθεί: νιώσει
- πληθαίνουν: αυξάνουν
- ανάλγητη: άσπλαχνη
- υπερφίαλη: αλαζονική

β.

- ανούσια: ουσιώδη
- εμφανίζεται: εξαφανίζεται
- ανέφικτη: εφικτή
- πυκνώνει: αραιώνει
- υψηλά: χαμηλά

5. α. «Είναι άραγε περιέργεια, κατακτητική διάθεση ή απλώς ένα διανοητικό παιχνίδι;»

Πρόκειται για ρητορική ερώτηση, η οποία εισάγει στο θέμα, κινητοποιεί το ενδιαφέρον του αναγνώστη, προκαλεί απορία, ανησυχία, αγωνία, προβληματίζει και ευαισθητοποιεί τον εφησυχασμένο δέκτη. Παράλληλα, προσδίδει οικειότητα, ζωντάνια, αμεσότητα, και παραστατικότητα στο κείμενο, απλοποιώντας το ύφος, ώστε να είναι εύληπτο στο ευρύ κοινό.

« – όσο και αν αντιτίθεται στις ενδόμυχες επιθυμίες μας-»

Η διπλή παύλα χρησιμεύει για να απομονώσει μία φράση, που δεν έχει δευτερεύουσα σημασία, καθώς επεξηγεί και συμπληρώνει τα προαναφερθέντα.

5. β. Από την άλλη, από τον ίδιο τον άνθρωπο σφραγίζεται η ιστορική του πορεία με πολέμους και αγριότητες, θεοποιούνται τα υλικά αγαθά και συντηρούνται η αδικία και οι ανισότητες.

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΚΕΙΜΕΝΟΥ 2

- Αφού διαβάσετε το δοκίμιο που σας δίνετε, να παρουσιάσετε στους συμμαθητές σας το περιεχόμενό του **προφορικά** .

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ

Αγαπητοί συμμαθητές, στο δοκίμιο ο Μ. Ανδρόνικος αναφέρεται στις φυσικές και πολιτισμικές διαστάσεις του οικολογικού προβλήματος και επισημαίνει ότι οι διαφωτιστικές εκστρατείες που γίνονταν μέχρι τώρα ήταν αναποτελεσματικές, γιατί δεν κτυπούσαν το κακό στη ρίζα του. Στη συνέχεια αναφέρει τα βασικά αίτια του προβλήματος όπως την αλόγιστη επιδίωξη του κέρδους, τις βιομηχανίες που χρησιμοποιούν φυσικά προϊόντα, τα βιομηχανικά λύματα, τις μεγάλες οικοδομικές μονάδες, τη χρησιμοθηρία ιδιωτών και τις αλλοεθνείς εταιρείες. Συνεχίζοντας αναφέρει ότι το πρόβλημα δεν είναι θέμα αγωγής η δε επίλυση του πέφτει στο κενό αφού προέχει η τάση για μεγιστοποίηση του κέρδους. Αναπτύσσοντας την επιχειρηματολογία του αναφέρει ότι είναι αδύνατο το ατομικό συμφέρον να μην έρχεται σε σύγκρουση με το κοινωνικό σύνολο και πως το κράτος αδυνατεί να ελέγξει τις ιδιωτικές τάσεις κέρδους. Η έλλειψη πανεθνικού προγραμματισμού είναι ένα ακόμη πρόβλημα που απασχολεί τον δοκιμογράφο. Τελειώνοντας τονίζει, ότι το οικολογικό πρόβλημα είναι στη βάση του πολιτικό πρόβλημα.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ (120- 140 λέξεις)

2. Σε ποιο δοκιμακό είδος ανήκει το κείμενο που διαβάσετε; Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας.

Δοκιμακό είδος: Αποδεικτικό δοκίμιο

Ανήκει σε αυτό το είδος γιατί:

α) Έχει δομή: Πρόλογο (1η§)

Κύριο Μέρος(2η§-3η§)

Επίλογο (4η §)

β) Τεκμηρίωση και επιχειρηματολογία (παράθεση των αιτίων του προβλήματος και λογική εξήγησή τους, εξαγωγή συμπερασμάτων)

γ) Επίκληση στη λογική.

δ) Υπάρχει ένα συγκεκριμένο πρόβλημα (το οικολογικό) το οποίο ο δοκιμογράφος ερμηνεύει, τεκμηριώνει(2^η παράγραφος) και προτείνει λύσεις (4^η παράγραφος) για την αντιμετώπισή του.

ε) Αναφορική λειτουργία της γλώσσας.

3.α. Να ετυμολογήσετε τις πιο κάτω λέξεις: Περιβάλλοντος, αλόγιστου, πρόθεση,

α) περιβάλλοντος < περί + βάλλω

β) αλόγιστου < α (στερ.) + λογίζομαι

γ) πρόθεση < προ+ θέτω < τίθημι

3.β. αναντίρρητα=αναντίλεκτα, αναμφισβήτητα

πραγμάτωση=πραγματοποίηση

παρακωλύεται=παρεμποδίζεται

3.γ. αντιστρατεύονται ≠ συστρατεύονται

κέρδος ≠ ζημιά

ενισχύει ≠ αποδυναμώνει

3.δ.

ΡΗΜΑ	ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΟ	ΕΠΙΘΕΤΟ
ζούμε	ζωή,ζωτικότητα	ζωτικός, ζωντανός
συνθέτει	σύνθεση	συνθετικό
υπερβαίνουν	υπέρβαση	υπερβατικό

4. «Είναι αδύνατο να ελεγχθεί και να περιοριστεί το κακό με αποσπασματικά και περιπτώσιακά μέτρα, όταν δεν υπάρχει εθνικό πρόγραμμα που να συνθέτει όλα τα δεδομένα και τα οικονομικά και τα πολιτιστικά, με κριτήριο το συμφέρον του συνόλου και αυτό όχι βραχυπρόθεσμα αλλά με μακροχρόνιες προοπτικές, που να υπερβαίνουν την εφήμερη χρονική διάρκεια μιας γενιάς.» [...]

Να σχολιάσετε την πιο πάνω άποψη του Μ. Ανδρόνικου σε παράγραφο 60-70 λέξεων.

Θεματική πρόταση: Εάν δεν υπάρχει ένα εθνικό πρόγραμμα δράσης είναι αδύνατον να περιοριστεί το οικολογικό πρόβλημα.

Σχόλια: Το κράτος θα πρέπει να θέσει όχι μόνο βραχυπρόθεσμους αλλά και μακροπρόθεσμους στόχους περιβαλλοντικής πολιτικής, με τους οποίους θα συμβάλει στην αντιμετώπιση της μόλυνσης του περιβάλλοντος κτυπώντας το κακό στη ρίζα του. Δυστυχώς σήμερα παρατηρείται απουσία εθνικού προγράμματος για το οικολογικό πρόβλημα και γι' αυτό οποιαδήποτε προσπάθεια γίνεται σήμερα είναι

μια περιστασιακή λύση που δεν οδηγεί σε μόνιμα αποτελέσματα. Μάλιστα στις πλείστες περιπτώσεις πέρα από την απουσία ενός εθνικού προγράμματος, το κράτος υποκύπτει στα μεγάλα συμφέροντα και επιτρέπει την αλλοίωση του φυσικού χώρου.

Πρόταση Κατακλείδα: Κλείνοντας διαπιστώνουμε το εξής: από τη στιγμή που η πολιτεία δεν υιοθετεί ένα μακροχρόνιο πολιτικό πρόγραμμα για το περιβάλλον, το πρόβλημα θα διαιωνίζεται.

5. Σας δίνεται η θεματική περίοδος «Η οικολογική συνείδηση είναι θέμα παιδείας». Να αναπτύξετε σε παράγραφο των 80-100 λέξεων τη θεματική περίοδο με παραδείγματα.

(Λέξεις κλειδιά : **σχολείο, κοινωνία, οικογένεια**).

Θεματική πρόταση: Η οικολογική συνείδηση είναι θέμα παιδείας.

Σχόλια: Αρχικά πιστεύουμε ότι η οικογένεια θα πρέπει να δίνει τα σωστά παραδείγματα στο παιδί, ώστε μεγαλώνοντας να σέβεται το περιβάλλον. Οι γονείς είναι αυτοί που με τη στάση τους θα διδάξουν στο νέο πως το περιβάλλον αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της ζωής μας, είναι το ίδιο το σπίτι μας και θα πρέπει να το σεβόμαστε. Από την άλλη το σχολείο καλείται να διαδραματίσει καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση οικολογικής συνείδησης των μαθητών, παρέχοντας όχι μόνο θεωρητικά μαθήματα περιβαλλοντικής αγωγής, αλλά φέρνοντας τους μαθητές σ' επαφή με τη φύση, για να βιώσουν και να εμπεδώσουν τη σημασία της για τη ζωή μας. Η ίδια η κοινωνία και η τοπική αυτοδιοίκηση θα μπορούσε να προωθή προγράμματα περιβαλλοντικής αγωγής ή και ακόμη να διοργανώνει ημερίδες οικολογικού περιεχομένου.

Πρόταση Κατακλείδα: Διαπιστώνουμε λοιπόν ότι οι βασικοί φορείς κοινωνικοποίησης θα πρέπει με τις κατάλληλες ενέργειες να διαμορφώσουν οικολογική συνείδηση με μοναδικό σκοπό και στόχο την προστασία του περιβάλλοντος.